

Kdo byl kdo v Miletíně a okolí

Když jsem ten plakát měl v okresním archivu poprvé před sebou, zamrazilo mě. Je to jiné, než když ho vidíte ve filmu nebo v knižní reprodukci. Když přímo z temně rudého papíru čtete slova vysázená a vytištěná snad v nejtragičtějším období českých dějin: Rozsudkem stanného soudu Praha ze dne 9. června 1942 byli odsouzeni k smrti zastřelením...

Na plakátu vylepeném ráno 10. června 1942 stálo na prvním místě jméno miletínského rodáka Josefa Stejskala. Toto je jeho příběh, příběh čestného, pracovitého a cílevědomého člověka.

Josef Stejskal

Josef Stejskal se narodil 6. října 1891 v Miletíně čp. 182 jako nemanželský syn vdovy Kateřiny Kulhánkové, rozené Haklové z Lužan, a nemajetného tkalce Josefa Stejskala, který se k synovi po sňatku s Kateřinou v říjnu 1892 přihlásil. Oběma rodičům již bylo přes čtyřicet let, Josef tak zůstal jejich jediným společným potomkem.



V domku, na kterém je dnes pamětní deska, žili tehdy Stejskalovi v podnájmu, a když nebyla jiná práce, pracovali jako zemědělství dělníci na miletínském velkostatku. Josef tak vyrůstal s matkou na poli a hned po vychození pěti ročníků miletínské obecné školy nastoupil do Hořic do tkalcovny, aby mohl rodiče podporovat.

Byl šikovný a ctízádný, ještě před válkou absolvoval tkalcovský kurz ve Dvoře Králové a záhy se stal mistrem u Goldschmidta v Miletíně.

V roce 1915 narukoval k 74. pěšímu pluku, pro tělesnou vadu byl však záhy z vojny propuštěn. Vrátil se tedy do továrny a po zastavení výroby z nedostatku suroviny se stal správcem na miletínském velkostatku. Nějakou dobu stál rovněž v čele perlařského družstva.

Již od dětství se pohyboval v dělnickém prostředí, zblízka poznal všechnu bídu, již si tovární tkalci užili vždy dost a dost, a přirozeně se tak přiklonil k myšlenkám sociálního hnutí. V roce 1908 se stal zakládajícím členem miletínského Klubu dělnické mládeže „Proletář“, v roce 1910 byl již členem výboru a brzy též jednatelem. Mezi tím vznikla z někdejší besedy „Havlíček“ řádná místní organizace České národně-sociální strany, která se do budoucna měla stát základnou politické činnosti Josefa Stejskala. V posledním roce války se stává jejím jednatelem a dlouhodobě jedním z nejpracovitějších členů, co do organizačních a vzdělávacích aktivit. Ostatně již v roce 1915 zorganizoval v miletínské továrně stávkou a demonstraci za lepší jakost potravinových přidělů.

Otec zemřel Josefovi ještě před válkou, maminka v dubnu 1920. Téhož roku v červenci se Josef Stejskal oženil s Annou Pitařovou z Trotiny čp. 32, která jej o dva roky později doprovázela do Ústí nad Orlicí, kde nastoupil jako místní tajemník odborové organizace Československý svaz dělnictva textilního. S sebou si přivezli již malého syna Miloslava. V září 1924 se manželům v Ústí narodil druhý syn Vladimír, radost rodičů však byla zkazena nemocí a úmrtím staršího syna o měsíc později. Další děti již neměli. V roce 1925 byl Josef přeložen do Náchoda. S rodinou zde začal novou životní etapu v prvním patře činžovního domu čp. 653 v dnešní Palachově ulici, později si nechali přestavět domek na Trotině a jezdili tam z náchodského bytu na letní byt.

V roce 1928 byl za Československou stranu národně-socialistickou zvolen do zemského zastupitelstva. V následujícím roce obsadil jeden z 32 mandátů, které národní demokraté získali v národním shromáždění.

Pokračování na str. 18

Poslancem zůstal i po příštích volbách v roce 1935 a mandát si podržel až do zrušení československého parlamentu v roce 1939. V pražském Rudolfinu, kde meziválečná poslanecká sněmovna zasedala, se příliš neprojevoval, o to aktivnější byl však ve svém domovském okrsku. Propagoval, veřejně přednášel, často zavítal i do rodného Miletína.

Po okupaci a rozpuštění parlamentu dál vykonával funkci odborového tajemníka, krátce působil též jako vedoucí okresní organizace Národního souručenství v Náchodě. Okamžitě se také zapojil do odboje a vedl ilegální skupinu národních socialistů královéhradeckého kraje, která se scházela v jeho domku na Trotině. Neří proto s podivem, že byl již 13. února 1940 poprvé zatčen gestapem, do konce března vězněn a vyšetřován. Po propuštění byl služebně přeložen do Semil a Turnova, načež definitivně ztratil důvěru okupačních orgánů a byl poslán do penze.

Josef Stejskal si nepochybně uvědomoval, že je i nadále pro svoji minulost pod dohledem Gestapa. A po atentátu na Heydricha 27. května 1942 věděl, že musí počítat i s nejhorším. Proto včas nechal ukrýt všechny kompromitující materiály a manželku poučil, jak si má v případě jeho zatčení počínat. Nakonec však o jeho osudu rozhodl český udavač.

Brzy odpoledne 6. června se na miletínské četnické stanici objevili hradečtí gestapáci Hurschler a Rozehnal a nařídili předvedení Josefa Stejskala, Josefa Špringera a Jiřího Plecháče. Špringera s Plecháčem si odvezli rovnou s sebou, Josefa Stejskala, který v té době zrovna nebyl doma, museli o něco později eskortovat četníci natatým autem taxikáře Střihavky. Vypráví se, že když auto projíždělo přes miletínské náměstí, Josef Stejskal vyhodil z okénka snubní prsten, který miletínští ihned poctivě odevzdali Anně Stejskalové. A zatímco Josef Špringer a Jiří Plecháč se po několika dnech vrátili domů, Josefa Stejskala už nikdo z jeho blízkých nespatriil.

Za účast na „činech nepřátelských Říši a schvalování atentátu na zastupujícího pana Reichsprotektora“ byl v podvečer 9. června 1942 na policejní střelnici v Pardubicích-Pardubičkách popraven.

V roce 1947 byly Josefu Stejskalovi odhaleny dvě pamětní desky, na rodném domě v Miletíně a sídle národně-socialistické strany (dnes kino Vesmír) v Náchodě. Ta miletínská byla ovšem později odstraněna a obnovena teprve v roce 2009.

Anna Stejskalová chodila do konce života jen v černém, zemřela doma na Trotině v srpnu 1969. Osudy syna Vladimíra Stejskala (1924-1994) by pak vydaly na



samostatný článek, proto zmíním jen tolik, že byl všestranným hudebníkem a fanouškem díla Josefa Škvoreckého jej znají jako „Štēju“, resp. Lexu z jeho autobiografických románů.

Jan Hlavatý

Použité prameny:

BRÁT, Adolf: Vzpomínáme. Lidové proudy, roč. 47, č. 22-23 z 3. 6. 1947, s. 4.

HELLINGEROVÁ, Růžena: Pamětní deska Josefa Stejskala na domě čp. 182 v Tyršově ulici. Vánoční Sousedské listy, prosinec 2009, s. 30.

SÁDLO, Václav: Aby se nezapomnělo. Příběhy obětí nacistické perzekuce z Náchodska, Hronovska, Policka a Českoskalicka 1938-1945. Nakladatelství Bor: Liberec, 2010.

ŠKVORECKÝ, Josef, MĚDÍLEK, Boris: Swing na malém městě. Ivo Železný: Praha, 2002.

Státní oblastní archiv Hradec Králové, Sbírká matrik Východočeského kraje.

Státní okresní archiv Hradec Králové, Sbírká - plakáty Hradec Králové a okres

Archiv autora, sbírka Jaromíra Veverky, internet.